

Рад за примљен: 31.08.2022. године
Рад прихваћен: 14.09. 2022. године

ОДУЗИМАЊЕ ВОЗИЛА КАО ПРЕДМЕТА ЧИЊЕЊА ПРЕКРШАЈА ИЗ ОБЛАСТИ БЕЗБЈЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Александар Ђекић, МА¹

Апстракт: Када се говори о репресији у области безбједности саобраћаја може се истаћи једна од данас актуелних тема, а то је одузимање возила као предмета чињења прекршаја од вишеструких повратника у чињењу најтежих прекршаја из области безбједности саобраћаја. Оваква тема присутна је веома често, а као таква присутна је скоро свакодневно у раду субјеката безбједности и у широј јавности путем медија. Оваква санкција предузима се од стране полиције, а у даљем поступку других органа. Циљ исте је побољшање стања безбједности саобраћаја и адекватног санкционисања повратника у чињењу прекршаја из области ове проблематике. У пракси поступања по овој проблематици приликом примјене ове санкције постоје одређени проблеми, како у самом поступању тако и у документовању ове радње. У овоме раду биће представљен циљ санкције, нормативни основ одузимања предмета са освртом на одузимање возила као предмета чињења прекршаја, као и начин документовања ове радње са аспекта поступања полиције у Републици Српској.

Кључне ријечи: безбједност саобраћаја, одузимање предмета, прекршај, вишеструки повратник, полиција, санкција.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Саобраћај представља једну од основних друштвених дјелатности свакога човјека, као и цјелокупног државног система. Теоријски посматрано постоје разне дефиниције саобраћаја. Саобраћај је организовано кретање саобраћајних јединица саобраћајним путевима. (Липовац, 2008:4). У овој

¹ Министарство унутрашњих послова, имејл: djekic.96@hotmail.com

дефиницији садржани су сви елементи саобраћаја, саобраћајни путеви, саобраћајна средства, као и њихово кретање. Под саобраћајним средствима у друмском саобраћају подразумевају се превозна средства – возила.² Када се говори о саобраћају, с друге стране мисли се и на безбједност саобраћаја. Као што сам саобраћај представља једну од основних друштвених потреба, тако је за свакога човјека као појединца, као и за једно цјелокупно друштво, неопходна и безбједност саобраћаја. Безбједност саобраћаја подразумева одвијање саобраћаја уз што мање негативних ефеката. Основни негативни ефекти у области безбједности саобраћаја јесу кривична дјела и прекршаји безбједности саобраћаја.

Једно од основних послова који произилазе из дјелокруга рада полиције, прописано законским и подзаконским актима, је безбједност и контрола саобраћаја на путевима и безбједност у другим областима саобраћаја.³ Послове безбједности и контроле саобраћаја полицијски службеници најчешће спроводе кроз контролу возача као учесника у саобраћају. Послови контроле саобраћаја врше се ради обезбјеђења несметаног и безбједног одвијања саобраћаја на путевима, утврђивања да ли се учесници у саобраћају придржавају саобраћајних прописа, сечавања вршења прекршаја у саобраћају и спречавања, откривања и расвјетљавања осталих прекршаја.⁴

Приликом утврђивања и уочавања прекршаја из области безбједности саобраћаја полицијски службеници поступају у складу са важећим законским и подзаконским прописима. Прекршаји из области безбједности саобраћаја са казненом политиком прописани су *ex specialis*, Законом о основама безбједности саобраћаја на путевима у БиХ⁵ и Законом о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске.⁶ Основни пропис по којем се врши даље санкционисање починиоца прекршаја, начин на који се врши покретање прекршајног поступка, као и прекршајне санкције које се могу изрећи, јесте Закон о прекршајима Републике Српске.⁷

2 Закон о основама безбједности саобраћаја на путевима у БиХ - члан 9. тачка 81. - возило је свако превозно средство намјењено за кретање по путу, осим покретних столица без мотора за немоћна лица и дјечијих превозних средстава (Службени гласник БиХ број: 06/31, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17, 9/18).

3 Закон о полицији и унутрашњим пословима – члан 5. (Службени гласник РС бр: 57/16, 110/16, 58/19 и 82/19).

4 Начин поступања полицијских службеника приликом контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима, задаци и циљеви контроле саобраћаја, као и друга питања из ове области детаљније су прописана подзаконским актом и то, Правилником о начину обављања послова контроле и непосредног регулисања саобраћаја, а којег доноси министар унутрашњих послова.

5 Закон о основама безбједности саобраћаја на путевима у БиХ (Службени гласник БиХ број: 06/31, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17, 9/18).

6 Закон о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске (Службени гласник РС број: 63/11 и 111/21).

7 Закон о прекршајима Републике Српске (Службени гласник број: 63/14, 110/16 и 100/17).

У складу са претходно поменутиим прописима за прекршаје из области безбједности саобраћаја, против починиоца прекршаја прекршајни поступак се може покренути издавањем прекршајног налога или подношењем захтјева за покретање прекршајног поступка надлежном основном суду. Починиоцу прекршаја могу се изрећи прекршајне санкције и то, казне, казнени бодови, мјере упозорења, заштитне мјере и васпитне мјере. Поред санкција могу се изрећи и мјере одузимања имовинске користи, обавеза накнаде штете и лишење слободе ради извршења новчане казне. Када су у питању санкције према починиоцу прекршаја из области безбједности саобраћаја, изричу се казна – новчана казна, казнени бодови и заштитне мјере одузимање предмета и забрана управљања моторним возилом.

У претходних неколико година често је у раду полицијских службеника и других прекршајноправних субјеката присутно одузимање возила као предмет чињења прекршаја из области безбједности саобраћаја. Поменута санкција предузима се у циљу побољшања стања безбједности саобраћаја, као и адекватног санкционисања вишеструких повратника за најтеже прекршаје из области безбједности саобраћаја, а према којима претходно изречене санкције, новчане казне, казнени бодови и забране управљања моторним возилом, нису постигли сврху кажњавања.⁸

НОРМАТИВНИ ОСНОВ ОДУЗИМАЊА ВОЗИЛА КАО ПРЕДМЕТА ЧИЊЕЊА ПРЕКРШАЈА

Када се говори о одузимању предмета прије свега може се констатовати да је то једно од неколико полицијских овлашћења прописано Законом о полицији и унутрашњим пословима.⁹ Поменутиим законским прописом прописано је привремено одузимање предмета као полицијско овлашћење, а које полицијски службеник може предузети када је то неопходно ради заштите јавног реда и мира и безбједности, затим када је предмет у посједу лица које је лишено слободе, а може се употријебити за самоповређивање, напад на друго лице или бјексто и када је то одређено другим законом. Поред овога потребно је напоменути да полицијски службеници поред прописаних овлашћења примјењују и низ других овлашћења која су прописана другим законима. Овлашћења полиције и полицијска овлашћења нису синоними. И у нашем и у правном поретку других земаља полицијска овлашћења припадају само полицији, док поједина од ов-

⁸ Сврха кажњавања има за циљ утицај на починиоца прекршаја, као и на друга лица да не чине прекршаје као друштвено неприхватљиве и негативне појаве.

⁹ Закон о полицији и унутрашњим пословима – члан 5. (*Службени гласник РС* бр: 57/16, 110/16, 58/19 и 82/19).

лашћења полиције, од земље до земље, могу бити и у надлежности других органа. (Миладиновић, 2019:3). Основна разлика која се може посматрати у ова два облика овлашћења прије свега су нормативни основи којима су иста прописана.¹⁰

Одузимање предмета у прекршајном поступку прописано је важећим Законом о прекршајима Републике Српске¹¹ као једна од врста заштитних мјера. Приликом одузимања возила као предмета чињења прекршаја директно се примјењују одредбе поменутог закона, док се процесни дио одузимања возила спроводи примјеном Закона о кривичном поступку Републике Српске.¹²

Став теорије и праксе у погледу овога поступања јесте да се привремено одузимање предмета – возила врши од вишеструких повратника који врше теже прекршаје¹³ из области безбједности саобраћаја, а који за такве прекршаје већ имају евидентирани изречене новчане казне у Регистру новчаних казни и прекршајној евиденцији. Свакако да дуг у Регистру новчаних казни и прекршајној евиденцији није основ за привремено одузимање предмета – возила, него исто служи ради утврђивања да се ради о вишеструком повратнику у чињењу прекршаја из области безбједности саобраћаја. Овакву чињеницу суд узима у обзир као отежавајућу околност приликом окончања прекршајног поступка.

Привремено одузимање предмета – возила потребно је спровести примјеном одреби члана 130. Закона о кривичном поступку Републике Српске¹⁴, а које се односи на добровољну предају предмета. Приликом примјене поменуте одредбе потребно је позивање на одредбу прекршајног закона који се односи на примјену Закона о кривичном поступку за сва питања која нису уређена прекршајним законом.¹⁵ На основу прак-

10 Под полицијским овлашћењима подразумевају се мјере и радње прописане Законом о полицији и унутрашњим пословима, а које могу предузети само полицијски службеници. С друге стране, под овлашћењима полиције подразумевају се мјере и радње које могу да предузимају полицијски службеници самостално или на наредби или налогу другог органа, као и други субјекти. Таква овлашћења полиције нису прописана директно полицијским прописима који су основа у раду полицијских органа, него су прописана другим законским и подзаконским прописима (нпр. ЗКП РС, Закон о прекршајима РС и други).

11 Члан 59. став 1. тачка 1. и члан 61. Закон о прекршајима Републике Српске (Службени гласник број: 63/14, 110/16 и 100/17).

12 Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник РС“ број: 53/12 и 91/17).

13 Под тежим прекршајима сматрајући се управљање возилом под дејством алкохола, опојних дрога или психоактивних супстанци, одбијање провјере на присуство алкохола, опојних дрога или психоактивних супстанци, управљање са возилом које није регистровано или је истекла регистрација, управљање возилом прије стицања права на управљање, управљање возилом за вријеме изречене заштитне мјере забрана управљања моторним возилом, управљање возилом на којем су постављене неприпадајуће регистарске ознаке, као и други тежи прекршаји из области безбједности саобраћаја.

14 Члан 130. Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник РС“ број: 53/12 и 91/17).

15 Члан 105. став 3. и 4. Закона о прекршајима Републике Српске Закон о прекршајима Републике Српске (Службени гласник број: 63/14, 110/16 и 100/17).

тичног искуства постоје двије могућности у погледу овога поступања, једна је добровољна предаја предмета од стране починиоца прекршаја и друга је супростављање добровољној предаји.

У случају када лице пристаје да добровољно преда предмет, односно моторно возило, исто се привремено одузима о чему се сачињавају потребна писмена, а након привременог одузимања предмета орган који је извршио привремено одузимање има потребу да у складу са одредбама ЗКП РС, надлежном суду достави захтјев за издавање наредбе о депоновању возила. Поред наведенога, полицијски орган који је извршио привремено одузимање возила против починиоца прекршаја покреће прекршајни поступак подношењем захтјева за покретање прекршајног поступка надлежном основном суду.¹⁶ Такође, исто поступање захтјева се и у ситуацијама када лице одбија да добровољно преда предмет, те се од таквога лица предмет привремено одузима на основу истога законског основа као што је претходно наведенога, и против истога покреће прекршајни поступак подношењем захтјева за покретање прекршајног поступка надлежном суду.¹⁷

Када се говори о овој теми у пракси постоје разни случајеви. Један од таквих јесте ситуација у којем лице од кога се предмет привремено одузима није власник истога. У таквим случајевима предмет, односно возило, привремено се одузимају на претходно наведен начин, уз потребу саслушања власника предмета у својству свједока. Такође, једна од ситуација из праксе јесте и случај када привремено одузет предмет – возило није регистровано у Босни и Херцеговини, те за исто не постоји адекватна документација о возилу. У таквом случају возило се привремено одузима и узима се у обзир могућност да се ради о царинском прекршају, те се целокупан предмет даље уступа надлежној организацији Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине.¹⁸

16 Заједничком сарадњом МУП РС и Министарства правде Републике Српске донесени су одређени закључци у погледу ове проблематике, те као такво одређено је да се у оваквим случајевима против починиоца прекршаја покрене прекршајни поступак достављањем захтјева против истога надлежном основном суду у року од 72 часа.

17 Разлика у погледу овога јесте у погледу привременог одузимања предмета и привременог одузимања предмета по основу добровољне предаје.

18 У пракси је постојао случај привременог одузимања возила за које није познато поријекло и које није евидентирано у Босни и Херцеговини, а за које лице од кога је привремено одузето није посједовало документацију за возило уз истицање чињеница да је возило његово. Уз претходно извршене консултације са судијом за претходни поступак Основног суда, а које су предочене све утврђене чињенице, исти се изјаснио да се против наведеног лица покрене прекршајни поступак подношењем захтјева, а суду достави приједлог за издавање наредбе за депоновање. На основу поднесеног захтјева за издавање наредбе возило је депоновано код полицијског органа који је извршио привремено одузимање предмета. Надлежни суд поступак је окончао доношењем рјешења којим је лицу изречена новчана казна, казнени бодови, заштитна мјера, као и мјера трајног одузимања возила. Такође, рјешењем је предвиђено да полицијски орган који је покренуо прекршајни поступак и Агенција за управљање одузетом имовином, реализују изречену санкцију. По запримању рјешења поменута

ДОКУМЕНТОВАЊЕ РАДЊЕ ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ВОЗИЛА

Привременом одузимању возила претходи спроведена контрола саобраћаја, односно контрола возача и возила. Уколико полицијски службеници приликом вршења контроле учесника у саобраћају, тачније возача возила уоче и утврде чињење прекршаја из области безбједности саобраћаја, посебно најтежих прекршаја из ове области врше се провјере кроз службене евиденције. Једна таква провјера јесте у погледу евидентираног дуговања по основу претходно изречених новчаних казни. Ако се на основу претходно извршених провјера утврди да се ради о лицу вишеструком повратнику у чињењу прекршаја из области безбједности саобраћаја, као и да такво лице има евидентиран дуг новчаних казни, приступа се поступку одзумања предмета чињења прекршаја, односно возила.¹⁹

Уколико су испуњени претходно наведени услови полицијски орган ће приступити привременом одузимању предмета – возила од лица које је вишеструки повратник у чињењу прекршаја. О извршеној контроли учесника у саобраћају, као и претходно утврђеним елементима који су неопходни за предузимање такве радње, у пракси се сачињава службена забиљешка у којој се констатује све претходно утврђено.²⁰ Такође, у вези са истим предметом на околности чињења прекршаја из области безбједности саобраћаја у својству оркивљеног испитује се лице од кога се одузима возило. У претходном тексту изложен је поступак привременог одузимања предмета, а који се спроводи по одредбама ЗКП РС. Наиме, овдје се подразумјева и чињеница да се о привременом одузимању предмета у складу са одредбама ЗПК РС, сачињавају потребна писемна и то записник и потврда.²¹

Агенција огласила се да није надлежна за реализацију изречене мјере, с обзиром да возило нема никакве доказе о поријеклу и евентуалној регистрацији у Босни и Херцеговини. Након оглашавања Агенције, надлежни суд је донио одлуку којом се врши продаја дијелова одузетог возила. Такође, потребно је истаћи и чињеницу да је рјешење суда постало правоснажно, као и да против истог није уложена жалба.

19 Судска пракса у погледу привременог одузимања возила огледа се у постојању најтежих прекршаја из области безбједности саобраћаја, а којима се доводи до угрожавања безбједности саобраћаја. Примјер је одузимање возила од лица које има евидентирано чињење више прекршаја управљања возилом под дејством алкохола, прије стицања права на управљање или управљање возилом у саобраћају коју је није регистровано. Уколико се уочи да лице чини прекршај невезивања сигурносног појаса приликом управљања возилом, а које има регистрован дуг новчаних казни, судска пракса је да од лица нема основа за одузимање возила као предмета чињења прекршаја, с обзиром да са тим прекршајем не угрожава и не доводи до опасности друге учеснике у саобраћају.

20 Полицијски службеник који приликом контроле учесника у саобраћају утврди да постоје елементи за привремено одузимање возила о истом сачињава службену забиљешку као почетно службено писмено у којем се констатује утврђено стање и све предузете мјере и радње.

21 О извршеној радњи привременог одузимања предмета сачињава се записник, а у овоме случају

У пракси постоје случајеви привременог одузимања возила од лица, које је у његовом власништву и привременог одузимања возила од лица које није у његовом власништву. Када предмет, односно возило није у власништву лица од кога се одузима, вишеструког повратника у чињењу прекршаја, тада постоји потреба да се власник возила саслуша у својству сједока на околности привременог одузимања возила. Изјава власника возила користи се у даље судском поступку.²²

Након спроведених и предузетих потребних мјера и радњи, како је у претходном тексту изложено, надлежни полицијски орган покреће прекршајни поступак против починиоца прекршаја подношењем захтјева за покретање прекршајног поступка надлежном суду. Поред свих неопходних елемената предвиђених одредбама прекршајног закона²³ потребно је истаћи посебне околности и то да се ради о лицу вишеструком повратнику у чињењу најтежих прекршаја из области безбједности саобраћаја, да се ради о лицу које има регистрован дуг новчаних казни у Регистру новчаних казни и прекршајној евиденцији, као и приједлог да се од истог лица трајно одузме предмет чињења прекршаја – возило, те да се исто након окончања прекршајног поступка уступи на даље управљање надлежној Агенцији за управљање одузетом имовином Републике Српске.²⁴

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Циљ и задатак сваке државе јесте повећање нивоа безбједности у целокупном друштву из свих области, а тако и из области безбједности саобраћаја. Поред разних превентивних активности надлежни субјекти предузимају и законом прописане репресивне активности. Управо у циљу повећања ниво стања безбједности саобраћаја и његовог унапређења, у претходном периоду заузет је став надлежних субјеката безбједности да се спроводи и мјера одузимања предмета којим се чини прекршај. Таква мјера предузима се по прописаној процедури и претходно заузетим ставовима надлежних субјеката. Такође, треба напоменути и да се ради о јед-

исто се предузима у складу са одредбама члана 62. ЗКП РС. Такође, о извршеном одузимању предмета поред записника, сачињава се и потврда у којој се констатује привремено одузимање предмета и иста се уручује лицу од кога се предмет привремено одузима.

22 У пракси је постојао случај у којем се је одузето возило од лица вишеструког повратника у чињењу прекршаја, а које није у његовом власништву. Одлуком суда привремено одузето возило је након спроведеног прекршајног поступка враћено власнику возила, док су лицу од кога се возило одузело изречене друге прекршајне санкције за почињене прекршаје.

23 Чланом 158. Закона о прекршајима Републике Српске, прописано је шта треба да садржи захтјев за покретање прекршајног поступка.

24 Агенција за управљање одузетом имовином Републике Српске је управна организација у саставу Министарства правде Републике Српске, основана 2010. године доношењем Закона о одузимању имовине стечене извршењем кривичног дјела.

ној специфичној санкцији, с обзиром да се са истом задире у основна људска права и слободе, те да се предузимајући исту одузима нешто што је у власништву некога другог. Пракса је показала да је оваква мјера и радња у већем дијелу остварила свхру кажњавања, а томе је допринјела и заједничка сарадња свих субјеката из ове области.

Имајући у виду шта је циљ ове санкције, као и оно што се може постићи са предузимањем исте, може се констатовати да и у наредном периоду треба наставити у погледу предузимања исте. Једна од проблематике у погледу овога јесте недовољна стручност службеника који у оквиру свога дјелокруга рада имају овлашћења за предузимање ове мјере и радње. Из тога разлога било би потребно организовати и спровести разне едукације у погледу овога, као и заједничке радионице надлежних субјеката безбједности у оквиру ове теме.

ЛИТЕРАТУРА

1. Липовац, К (2008). *Безбедност саобраћаја*. Београд: ЈП Службени лист СРЈ
2. Миладиновић, А. (2018). *Полицијска овлашћења*. Бања Лука: Министарство унутрашњих полиција Републике Српске, Управа за полицијску обуку
3. Митровић, Љ. (2014). *Прекршајно право*, Бања Лука: Паневропски универзитет „Апеирон“ Бања Лука
4. Симовић, М., Симовић В. (2014). *Кривично процесно право II*. Источно Сарајево: Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву
5. Закон о полицији и унутрашњим пословима, *Службени гласник РС* бр: 57/16, 110/16, 58/19 и 82/19.
6. Закон о прекршајима Републике Српске, *Службени гласник РС* бр: 63/14, 110/16, 100/17.
7. Закон о кривичном поступку Републике Српске, *Службени гласник РС* бр: 53/12 и 91/17.
8. Правилник о начину обављања послова контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима, *Службени гласник РС* бр: 122/11.

VEHICLE CONFISCATION AS THE SUBJECT OF COMMITTING AN OFFENCE IN THE FIELD OF TRAFFIC SAFETY

Aleksandar Đekić, MA²⁵

Abstract: When we converse about repression in the field of traffic safety, it may be pointed out that one of the current topics today is vehicle confiscation as the subject of committing offences by the prolific offenders in committing the most severe offences in the field of traffic safety. This topic is present very often, as such it is present almost every day during the operations of safety entities and in the general public through media. This kind of sanction is undertaken by the police and in the further procedure of the other authorities. The purpose of the same is the improvement of traffic safety and the adequate sanctioning of the offenders in committing offences in this field. In the practice of dealing with this issue, during the application of this sanction, there are certain problems both in acting itself and in documenting this action. This paper presents the purpose of the sanction, the normative basis of subject confiscation with reference to vehicle confiscation as the subject of offence and also the manner of documenting this action from the aspect of police action in the Republic of Srpska.

Keywords: traffic safety, subject confiscation, offence, prolific offender, police, sanction.

²⁵ Ministry of Interior, e-mail: djekic.96@hotmail.com

